

Kmen a jeho směr

Pan Weiner napsal do feuilletonu Lidových novin brněnských 15. února stat s názvem „Přeskupení“, která nutí mne zaujmouti k ní stanovisko a nepřímo povědět tak i několik slov o směru Kmene. Pan Weiner prý již dříve psal a píše i nyní o mém redigování Kmene, lituje, že se zužuje „platforma“ listu; p. Weiner přál si mít list široce eklektický, vybírající si přispívatele z prava i leva co nejliberálněji, aby tím docíleno bylo v literatuře koncentrace po vzoru dnešní české politiky. Ale i já prý, třeba bych z osobních důvodů nepřál koncentraci, podléhám bezděky dnešní situaci, která po ní volá: a p. Weiner vypočítává hlavní spolupracovníky Kmene jako stoupence listů nejrůznějších, od Přehledu přes Scénu a Volné směry až do Zvonu. Ejhle, jak jest zdravá má původní myšlenka, libuje si p. Weiner; chtěj nechtěj spravuje se jí i Šalda!

Lituji, že p. Weiner při vypočítávání časopiseckých církvíček, odkud přicházejí mí milí spolupracovníci, zapomněl na jednu, ačkoliv ji mohl znáti velmi dobře i on, míním Českou kulturu, po případě mou Novinu. Skoro všichni spolupracovníci Kmene, p. Weinerja v to počítaje, jsou mí přátelé nebo známi z těchto mých někdejších listů: pí Svobodová a Benešová, prof. Tille i Nejedlý, Matějček, Malý, Pujman, Havlová, Bartoš, Vilém Dvořák; a pokud jde o prof. Mareše, poznamenal již feuilletonista Venkova, že není ani ideových, ani osobních příčin, proč bychom nemohli býti již dávno v jediném táboře; naopak: konstatoval vnitřní zpříznění, které si toho žádá.

Tedy: pokládám Kmen za ideové pokračování České kultury. Já i mí přátelé chceme zde totéž, co jsme chtěli tam: *kultus opravdové tvorby jako nejvyšší skutečnosti a nejvyššího kladu životního a víry v ni jako v činitele tradičního a nadosobního; odvrát od pouhého pokroku civilizačního a jiných klamů a pověr modernistických a odvrát i od umění ilusionisticky požímaného, bod, v němž stýká se český realism s českou dekadencí.*

V tomto znamení sešly se všechny kriticky essayistické stati 1. čísla, ačkoliv pisatelé jich o sobě nevěděli a se neznali: vnitřní jednota listu jest tak doufám sdostatek prokázána, a mluvit o „pestrosti“ Kmene nemá p. Weiner práva, třebaš chtěl tím pronésti zdvořilost. Co jest jemu předností, jest mně totiž vada; a koncentraci literární, jak on ji vykládá, pokládám za něco neužitečného, ne-li zhoubného.

Literatura není politika; opravdová literatura v plném smyslu tohoto slova jest *tvorba*, kdežto politika, alespoň naše politická činnost občanská, jest jen *práce*, byť

nevědčnā, tvrdā, namáhavā a bystrosti duševni žádající — to jest zásadní rozdíl, který přehlíží p. Weiner. A ostatně pochybuji, že i v politice objeví se býti koncentrace něčím kladným, plodným, co uspíší pokrok politický; až nastane opravdová práce politická v nových mírových poměrech, projeví se novou diferenciací, která oživí v podstatě všechny rozdíly a rozpory z doby předválečné a — přidá k nim asi nových.

Že literární eklekticism není kladný tvůrčí princip, na to stačí prostá úvaha, jak by vypadal Kmen, kdyby byl řízen koncentračním p. Weinerem. Pan Weiner pozval by zajisté do listu pp. Krejčího, Herbena, Procházku etc. Bon. Čím by mu přispěli? Články, v nichž by opakovali, co již dvacetkrát nebo třicetkrát předtím řekli ve svých orgánech a co všichni známe; pravděpodobně vyhrotili by to jen v rozhodnější stručnost. *Na to, co chce p. Weiner, stačil by dobře redigovaný Přehled revui.*

V literatuře není nutně třeba ničeho než jednoho: *tvorby, tvorby a zase tvorby.* Tvorby methodické, tvorby orientované, řízené určitým povědomím; tvorby nejprve a především dílem básnickým a pomocně i kritikou. Nuže, a to jest možno jen v listě neeklektickém.

Že by bylo žádoucí, aby se literáti měli k sobě osobně jinak, než se mají, jest jedna z těch platonických pravd, o nichž se všichni in abstracto dohodnou a in concreto seperou. Biedermann bude hráti si na pacifikátora v čistotně naškrobené toze a bude fantasticky slepovati a klížiti; silný člověk vystoupil by jako soudce, ne abstraktní, nýbrž konkrétní, a ne za minulost a historicky, nýbrž *při horkém účínu: dokázal by vinníkovi vinu*, a tím připravoval by pro budoucnost mír účinnější než řadou mírových návrhů časopiseckých. To jest ovšem velmi nepohodlné a o tom nedaly by se psáti feuilletony; abstraktní smířování do modrého vzduchu jest bezesporně mnohem zábavnější.

Já za sebe zde tedy zcela stručně odmítám jako bezpodstatnou fantasií domněnku p. Weinerovu, jako by bylo nějaké věčné spříznění mezi mnou a Arnoštem Procházkou; svědčí to jen o tom, že p. Weiner nezná mého díla nebo zná je povrchně. (Že by ostatně osobní surovosti, jichž byl jsi terčem, měly ti vážit méně než nesusouhlasy ideové, také se mně nezdá.)

Že platforma Kmene i za redigování p. Weinerja asi záhy byla by se velmi patrně zúžila, o tom poučují názorně každého vydaná již tři čísla Kmene, notabene p. Weinerem neredigovaného. Nebo mohl by pozvatí snad p. Weiner po svém referátě o F. V. Krejčím a po své notice o Právu lidu někoho z tohoto listu? A mohl by někdo odtamtud pozvání vyhověti? Tim by se ovšem vzdal celé jedné složky české společnosti a jeho koncentrační ideál utrpěl by zlou trhlinu. Bude-li p. Weiner žítí delší dobu v Čechách a nalezne-li vždycky vůli i odvahu k vnitřní pravdě, jako ji nalezl tentokráte — což chci od něho doufati —, pokryjí se jednoho nedalekého dne jeho zkušenosti úplně s mými: platforma bude velmi úzká.

Na štěstí není to nic zoufalého; naopak. Člověk s malou basí nahrazuje postojem a vztýčením, co schází mu na šíře podstavcové; a vyhýbá se tak zvyku sedavému, jenž při svodech příliš obšírné platformy zvrhá se lehce v zlozvyk sedati na všech židlich. K růstu i listu i člověka a především básníka jest mnohem způsobilejší úzká, leč *pevná* basis, než široká, leč sypká. V pisku, byť ho bylo okruhem celé mile, nevzroste nikdy jedle; to spíše na skále a mnohdy na skále velmi tvrdé a na prostoře k nevíře skrovné.